

Gendt-Zandvoort t.o. nr. 3
(Bureauonderzoek en IVO fase 1)
rapport 259

**Gendt-Zandvoort tegenover nr. 3
(Bureauonderzoek en IVO fase 1)**

G. Sophie

Met bijdragen van

A. van Benthem

Colofon

ADC Rapport 259

Gendt-Zandvoort tegenover nr. 3 (Bureauonderzoek en IVO fase 1)

Auteur: G. Sophie

Met bijdragen van: A. van Benthem

In opdracht van: P&J Milieuservices B.V.

Foto's en tekeningen: ADC, tenzij anders vermeld

© ADC, Amersfoort, juni 2004

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Het ADC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

dr. A.A.A. Verhoeven

ISBN 9058742482

ADC-ArcheoProjecten

Tel 033-299 81 81

Nijverheidsweg-Noord 114

3812 PN Amersfoort

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

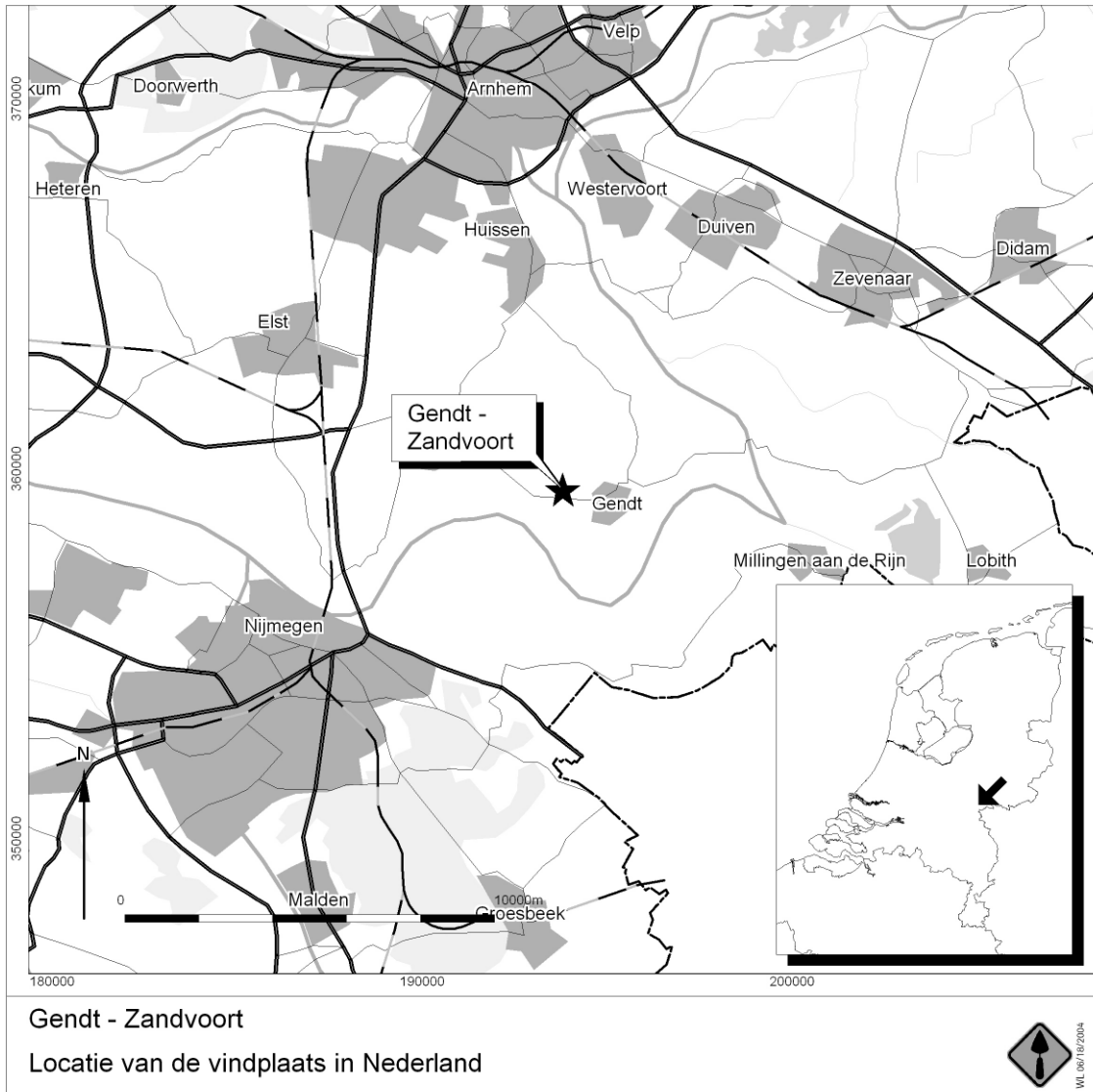
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Methode	8
2.2 Landschapsontwikkeling	9
2.3 Bekende archeologische waarden en historische gegevens	9
2.4 Verwachte archeologische waarden	10
3 Inventariserend veldonderzoek	11
3.1 Methoden en technieken	11
3.1.1 Boringen	11
3.2 Resultaten booronderzoek	11
4 Conclusies en aanbevelingen	13
Lijst van Afbeeldingen	13
Literatuur	13

Samenvatting

In opdracht van P & J Milieuservices B.V. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd voor het plangebied Gendt Zandvoort tegenover nr 3 in de gemeente Lingewaard. Het plangebied omvat ongeveer 0,9 hectare weidegrond waarop de bouw van een kalverstal is gepland.

Op de archeologische verwachtingskaart heeft het plangebied een hoge verwachting voor archeologische resten vanaf de Late IJzertijd en in de omgeving van het terrein zijn twee CMA-meldingen bekend.

In het gebied zijn 20 boringen gezet tot maximaal 250 cm -mv. De bodemopbouw bestaat uit Holocene bedding en oeverafzettingen. In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Ons advies is om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren, maar wel de werkzaamheden waarbij de bodem geroerd wordt archeologisch te begeleiden

Afb. 1

1 Inleiding

In opdracht van P & J Milieuservices B.V. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd voor het plangebied Zandvoort t.o. nr. 3 te Gendt in de gemeente Lingewaard (afb. 1).

Dit onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de bouwactiviteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. In het plangebied is de bouw van een kalverstal gepland. Het plangebied is gelegen in het buitengebied en is de zuidelijke helft van het perceel dat kadastraal bekend staat onder nummer 690 en 775.

Het plangebied heeft een oppervlakte van 0,9 ha en is momenteel in gebruik als weidegrond. Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen het omschreven gebied. Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel, dat gebaseerd is op het bureauonderzoek. Dit is gebeurd door middel van van inventariserend booronderzoek in samenwerking met onze opdrachtgever.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd door Gerjan Sophie en het booronderzoek door Annelies van Benthem van ADC ArcheoProjecten en Martijn Gorter van de opdrachtgever.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE VINDPLAATS:

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Lingewaard
Plaats:	Gendt
Toponiem:	Zandvoortweg tegenover nr 3
Onderzoeksmeldingsnummer:	6428
Centrumcoördinaten:	193,800/432,700
Kaartblad:	40W
ADC-projectnummer:	4015200

2 Bureauonderzoek

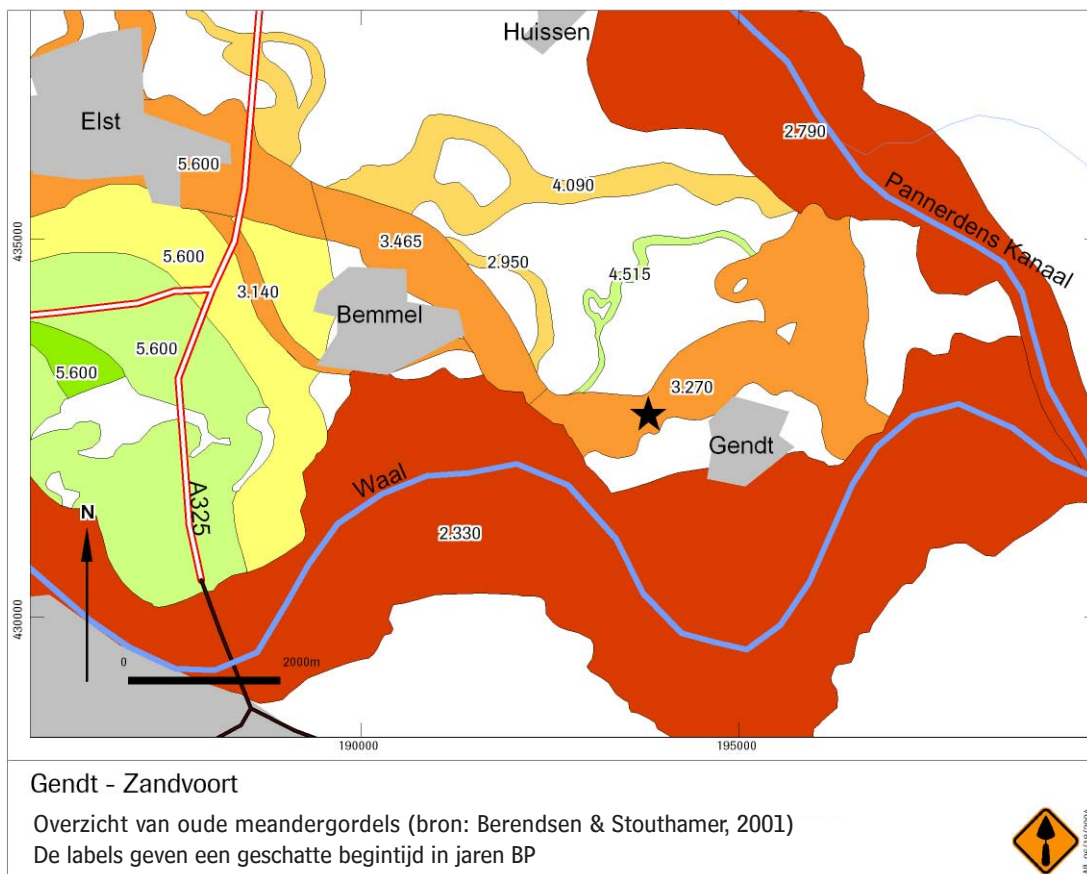
2.1 Methode

Het bureauonderzoek bestond uit het bestuderen van kaartmateriaal en literatuur betreffende de geschiedenis van het plangebied. Daartoe zijn ondermeer de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), geologische, bodemkundige en geomorfologische kaarten bestudeerd voor zover deze bestaan van het gebied. Specifiek voor de locatie Zandvoort t.o. nr. 3 en de directe omgeving zijn gegevens verzameld uit het Archeologisch Informatie Systeem (Archis), een digitaal archief met archeologische vondstmeldingen en terreinen die wettelijk zijn beschermd of waarvoor een meldingsplicht bestaat in het geval van voorgenomen grondwerkzaamheden. Voor het onderzoek is verder gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

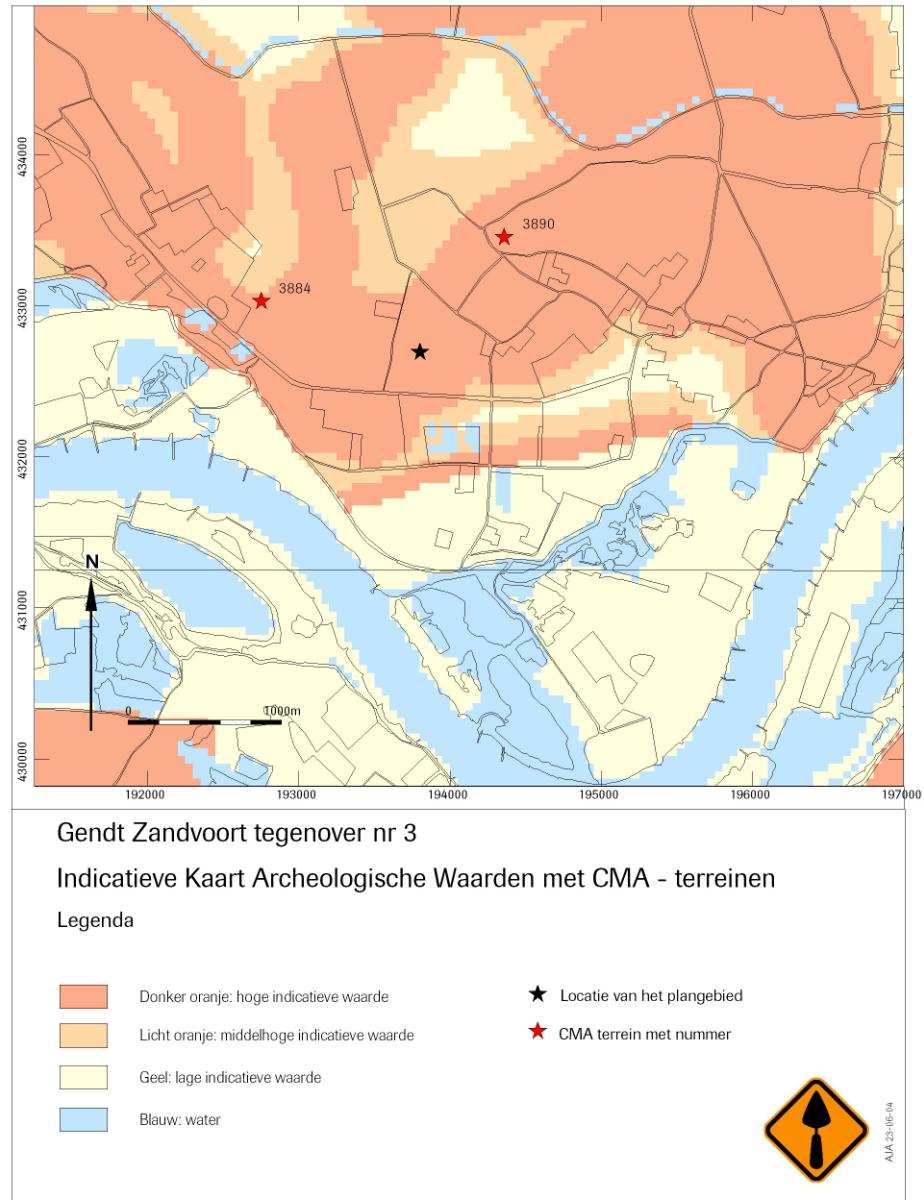
- Het Centraal Archeologisch Archief (CAA);
- Het Centraal Monumenten Archief (CMA);
- De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW);
- Digitale monumentenkaart Gelderland
- Grote Historische Atlas van Nederland, 1:50.000 Oost-Nederland 1839-1859, Wolters-Noordhoff, Groningen;
- Digitale bodemkaart 1:50.000 30 Oost;
- Grote Topografische Atlas van Nederland, 1:50.000 (1997), Wolters-Noordhoff, Groningen;
- Het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- Archeologische en geologische literatuur met betrekking tot het plangebied

Voor de plangebied zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- In welke mate is de stratigrafie (de gelaagde bodemopbouw) in het plangebied intact?
- Is de locatie landschappelijk gezien aantrekkelijk, of geschikt (geweest) voor bewoning?
- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig?
- Wat is de genese van het landschap?

Afb. 3

2.2 Landschapsontwikkeling

Het plangebied ligt in het oostelijke deel van het rivierengebied, de Over-Betuwe. In de regio zijn gedurende de recente geologische geschiedenis van het Holoceen diverse Rijnlopen actief geweest.¹ Het plangebied ligt op de stroomgordel van de Zandvoort. Deze oude Rijnloop is actief geweest van ongeveer 1200 v. Chr. tot aan het begin van de jaartelling (afb. 2).² Een stroomgordel bestaat uit een restgeulvulling en oeverwallen.

2.3 Bekende archeologische waarden en historische gegevens

Uit het archeologische informatiesysteem ARCHIS zijn van het plangebied geen vondstmeldingen bekend. Wel zijn er twee CMA terreinen in de omgeving (afb. 3) en heeft het plangebied op de IKAW een hoge verwachting. Net na de tweede wereldoorlog, in 1946, heeft STIBOKA op de CMA terreinen oppervlaktevondsten gedaan. Op basis daarvan zijn de terreinen geduid als oude woongronden uit de IJzertijd (CMA nr 3884) en de Middeleeuwen (CMA nr 3890). In de boringen heeft STIBOKA geen archeologische indicatoren gevonden.

Op de historische kaart is te zien dat het plangebied buitengebied is (afb. 4).

De gemeente Lingewaard krijgt binnen afzienbare tijd de beschikking over een archeologische waarden- en beleidsadvieskaart. Op de conceptversie heeft het plangebied een hoge verwachting.³ Raadpleging van de heer Otemann van de Historische kring Gente en van de AWN afdeling Nijmegen en omstreken leverde geen vondstmeldingen of andere gegevens van archeologisch belang op.

1. Berendsen en Stouthamer, 2001.
 2. idem.
 3. mondelinge mededeling Ben Zweerink, gemeente Lingewaard.

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Methode en technieken

3.1.1 BORINGEN

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren, de mate van verstoring en de bodemopbouw. Archeologische indicatoren zijn fragmenten aardewerk, houtskool, verbrande klei, (on)verbrand bot en andere insluitsels die van nature niet in de bodem voorkomen. Daarnaast kunnen bodemverkleuringen, bijvoorbeeld veroorzaakt door fosfaatverbindingen, een indicatie vormen voor bewoning in het verleden. De boringen die zijn uitgevoerd zijn onderdeel van een 1e fase IVO-booronderzoek (voorheen AAI-1) en hiermee kunnen slechts beperkte uitspraken worden gedaan omtrent mogelijke datering, waarde en conservering van archeologische sporen.

In het plangebied zijn twintig boringen geplaatst in samenwerking met de opdrachtgever. Bij verkennend bodemonderzoek conform NEN 5740 (landbodem) wordt geen gebruik gemaakt van raaien. De boringen worden verspreid over de locatie geplaatst. De boringen zijn uitgevoerd met een 7 cm edelmanboor. De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd. De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de locale topografie. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen (10,1 m +NAP) is bepaald aan de hand van de topografische kaartserie 1:25000.

3.2 Resultaten booronderzoek

De boringen bevestigen de landschappelijke ligging op een stroomrug. De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 5.

Op een diepte variërend van 0,80 tot 1,20 m - mv bevindt zich een pakket matig tot uiterst grof,

Afb. 5 Boorpuntenkaart.

zwak siltig, (sterk)grindig, (uiterst) roesthoudend donkerbruin zand. Daarboven, tussen maaiveld en 0,80 tot 1,20 m - mv een pakket matig zandige, zwak roesthoudende, donkerbruine klei. Uitzondering hierop vormen boringen 12 en 19 waar zich tussen 0,50 en 1,20 m -mv een pakket bruingrijze, zwak siltige klei bevindt. De boringen geven een beeld van oever op bedding afzettingen.

Tijdens het booronderzoek zijn geen indicatoren gevonden die wijzen op archeologische sporen in de bodem.

4 Conclusies en aanbevelingen

Op basis van het bureauonderzoek heeft het plangebied een hoge verwachting. Uit het booronderzoek komt geen aanwijzing die op archeologische resten duidt. Uit het booronderzoek komt wel de bevestiging naar voren van de landschappelijke ligging op de stroomgordel van de Zandvoort. Dergelijke landschapseenheden zijn zeer geschikt (geweest) voor bewoning. Op terreinen in de omgeving zijn door STIBOKA bij boringen geen archeologische indicatoren gevonden, terwijl die terreinen wel archeologische oppervlaktevondsten hadden opgeleverd. Het huidige gebruik van het plangebied als weidegrond maakt het doen van oppervlaktevondsten op dit plangebied bijna onmogelijk. Het advies luidt om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren, maar wel de werkzaamheden waarbij de bodem geroerd wordt archeologisch te begeleiden. Daarbij kunnen dan eventueel aangetroffen archeologische resten worden geregistreerd en geadmistreerd.

LITERATUUR

- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001:** Paleogeographic development of the Rhine - Meuse delta, The Netherlands, Assen.
- Berendsen, H.J.A., E.L.J.H. Faessen & H.F.J. Kempen, 1994:** Zand in banen, zanddiepte-attentiekarten van het Gelders rivierengebied, Arnhem.
- Bosch, J.A.H., 2000:** Standaard Boor Beschrijvingsmethode, Versie 5.1. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, rapport NITG 00-141-A, Zwolle.
- Broeke, P. W. van den, 2001:** Een gordel van macht en pracht, het Midden-Nederlandse rivierengebied in het 1e millennium v. Chr, in: J. Bougeois, Ph. Crombé, G. De Mulder & M. Rogge (red.), *Een duik in het verleden; Maas en Rijn in de pre- en protohistorie*, Zottegem, 131 - 156.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989:** NEN 5104. Normcommissie 351 06 Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters, Delft.
- Oudhof, J.W.M & M.P.J. Gouw, 2002:** Quick scan archeologie; Zandvoort 31 (sectie 765) te Gendt, gemeente Gendt, *Vestigia-rapport*, Bunschoten.
- Zee, R.M. van der, 2003:** Gendt, bedrijfsterrein Willemsen interieurbouw, *BAAC-rapport 03.193*, Deventer.
- Zwier, G.J., 2003:** ANWB Landschappenboek Nederland, Den Haag.

Lijst van Afbeeldingen

- Afb. 1 Ligging van het plangebied.
- Afb. 2 Locatie plangebied op geologische kaart.
- Afb. 3 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, CMA-terreinen.
- Afb. 4 Locatie plangebied op historische kaart.
- Afb. 5 Boorpuntenkaart.